SKATTENYTT

Officiellt organ för Taxeringsnämndsordförandenas Riksförbund

Nr 11/1951 Årgång 1

Om beskattning av ersättning vid sjukdom eller olycksfall

Av taxeringsinspektör Erik Lilliesköld

För taxeringsnämnderna — och även högre instanser förefaller det — har det ofta varit svårt att avgöra, om det belopp, som en arbetstagare erhållit under sjukdom eller arbetsoförmåga till följd av olycksfall, utgjort skattepliktig inkomst eller ej. Enligt 19 § kommunalskattelagen i dess lydelse före en år 1950 vidtagen lagändring räknas till icke skattepliktig inkomst bland annat ”vad som i annan form än livränta tillfallit den försäkrade eller hans dödsbo på grund av sjuk-, olycksfalls- eller arbetslöshetsförsäkring, eller vad som annorledes än genom försäkring i annan form än livränta tillfallit någon såsom ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete”. Genom nyssnämnda lagändring (S. F. nr 308) har författningsrummet utformats så, att från skatteplikt undantagits ”ersättning, som enligt vad i lag eller särskild författning är stadgat utgått till någon vid sjukdom eller olycksfall i arbete eller under militärtjänstgöring, så ock annan ersättning, vilken vid sjukdom, olycksfall eller arbetslöshet tillfallit någon på grund av försäkring, som icke tagits i samband med tjänst, dock att till skattepliktig inkomst räknas ersättning i form av pension eller annan livränta”.

Innan jag närmare ingår på nu ifrågavarande beskattningsregler anser jag mig böra nämna något om olycksfallsersättningens konstruktion. Dylik ersättning utgår mestadels på grund av försäkring, obligatorisk eller frivillig, men kan — om olyckan vållats av annan person — utgå i form av skadestånd utan försäkring.

Frivillig eller privat olycksfallsförsäkring avser att bereda ersättning för kroppsskada, som den försäkrade genom olycksfall ådrager sig. Dylik ersättning kan utgå som *dagersättning* vid övergående arbetsoförmåga eller som invalidränta eller engångskapital vid varaktig arbetsoförmåga, vidare som *läkekostnadsersättning* samt som begravningshjälp och efterlevandelivränta eller engångskapital vid dödsfall. Sådan olycksfallsförsäkring kan antingen vara fristående eller ingå i

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-08 17:08:00

fullständig sjukförsäkring. Den fristående försäkringen kan å sin sida vara både individuell och kollektiv.

Offentlig eller obligatorisk olycksfallsförsäkring regleras huvudsakligen genom *lag den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete.* Ersättningsformerna äro desamma som vid privat olycksfallsförsäkring. Enligt lagen är principiellt varje arbetare försäkrad för skada till följd av olycksfall i arbete. Med *arbetare* förstås ”envar, som mot avlöning användes till arbete för annans räkning utan att i förhållande till honom vara att anse som självständig företagare, så ock envar, som för vinnande av yrkesutbildning utan avlöning utfört dylikt arbete”. Hit räknas inte endast kroppsarbetare utan även t. ex. tjänstemän hos stat, kommun eller privata företag samt affärsanställda.

Har nu en sådan arbetare i vidsträckt mening drabbats av olycksfall i arbete (eller under färd till eller ifrån arbetet) och har detta medfört sjukdom, som varat mer än två dagar efter dagen för olycksfallet, utgives från och med dagen efter sistnämnda dag *sjukpenning,* vanligen kallad *dagersättning,* så länge sjukdomen förorsakar förlust av arbetsförmågan eller nedsättning av denna med minst en fjärdedel. *Vid förlust* av arbetsförmågan utgives för varje dag hel sjukpenning, bestämd i förhållande till den skadades årliga arbetsförtjänst i enlighet med en i lagen intagen tabell. Sjukpenningens minimum utgör f. n. kronor 3: 50 och utgår vid en årlig arbetsförtjänst understigande 1 785 kronor. Maximum utgår vid en årlig arbetsförtjänst av minst 6 885 kronor med 14 kronor. Till varje sjukpenning kommer i förekommande fall s. k. familjetillägg med kronor 1: 50. *Vid nedsättning* av arbetsförmågan utgår sjukpenning med det lägre belopp för dag som svarar mot graden av nedsättningen (lägst en fjärdedel).

Förutom sjukpenning (dagersättning) utgår enligt 1916 års lag ”läkarvård jämte läkemedel och andra till arbetsförmågans höjande eller eljest till lindrande av menliga följder av olycksfallet nödiga särskilda hjälpmedel (kryckor, proteser och dyl.)”. Vid varaktig förlust eller nedsättning av arbetsförmågan (med minst en tiondel) utgår *livränta,* eventuellt i förening med särskilt *vårdbidrag,* samt ges behandling för höjande av arbetsförmågan. I stället för livränta kan under vissa förutsättningar ett *engångskapital* utgå.

Har olycksfallet medfört arbetstagarens död, utgår dels begravningshjälp och dels reducerade livräntor till efterlevande närstående.

Förutom den egentliga olycksfallsförsäkringslagen finnas specialbestämmelser i 1929 års lag om försäkring för vissa yrkessjukdomar, 1918 års fiskareförsäkringsförordning samt 1950 års militärersättningsförordning. Ersättning enligt sistnämnda förordning utgår icke på grund av försäkring men ersättningsformerna äro analoga med dem som utgå enligt 1916 års lag. Förordningen är tillämplig på värnpliktiga och krigsfrivilliga samt fast anställd personal i lägre grader. Beträffande officerare, underofficerare, högbåtsmän och överfurirer gäller däremot 1916 års lag.

Olycksfalls- och yrkessjukdomsförsäkringarna finansieras i huvudsak av arbetsgivarna, som äro skyldiga att erlägga avgifter till vederbörande försäkringsanstalt, antingen riksförsäkringsanstalten eller av Kungl. Maj:t godkänt ömsesidigt olycksfallsförsäkringsbolag. I stället härför kan dock arbetsgivare (med stöd av 15 § andra stycket i 1916 års lag) *”stå självrisk”,* d.v.s. själv svara helt eller delvis för de förmåner, som skola utgå. Så är framför allt fallet med staten, men även vissa kommuner och större privata företag stå självrisk. Statens ersättningsskyldighet fullgöres i allmänhet av riksförsäkringsanstalten, men statens affärsdrivande verk och vissa

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-08 17:08:00

andra myndigheter och institutioner betala själva (S.F. 1942 nr 678).

Frågan huruvida ersättningar, varom nu talats, skola utgöra skattepliktig inkomst eller ej skall, som inledningsvis angivits, avgöras med stöd av 19 § kommunalskattelagen. Jag utgår vid behandlingen härav i enkelhetens intresse direkt från lagrummets nya lydelse. "Ersättning, som enligt vad i lag eller särskild författning är stadgat utgått till någon vid sjukdom eller olycksfall i arbete" innefattar — utom livränta, som uttryckligt undantagits från skattefrihet — alla former av ersättning enligt 1916 års olycksfallsförsäkringslag. Hit hör alltså ersättning för läkarvård, läkemedel, kryckor, proteser o. dyl. Och hit hör framför allt sjukpenning eller dagersättning. Dagersättningen utgör numera alltid skattefri inkomst, oavsett om den utgått från riksförsäkringsanstalten eller från annan godkänd försäkringsanstalt eller den utgått från arbetsgivare som stått självrisk och oavsett om hela ersättningen utgöres av dagersättning eller denna ingår som en del av en större ersättning. Om den anställde i tjänsten är försäkrad till högre belopp än det lagstadgade, är endast det överskjutande beloppet skattepliktig inkomst.

Enligt tidigare gällande praxis skulle den del av sjuklön som motsvarade dagersättning — liksom naturligtvis resten av sjuklönen — ha beskattats, därest arbetsgivaren stått självrisk. Arbetstagarna ha alltså skattemässigt behandlats olika i de fall då arbetsgivaren stått självrisk mot de fall då arbetsgivaren erlagt försäkringspremier. Denna olika behandling har ansetts orättvis och till förebyggande härav har genom ovannämnda författning (S. F. nr 308) givits en uttrycklig lagföreskrift. Till anvisningarna i 19 § kommunalskattelagen har nämligen fogats följande stadgande: "Bestämmelsen att till skattepliktig inkomst icke räknas ersättning, som enligt vad i lag eller särskild författning är stadgat utgår till någon vid sjukdom eller olycksfall i arbete, avser jämväl ersättning, som utgår i de fall då arbetsgivare står s. k. självrisk enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete, dock ej i den mån ersättningen överstiger vad som skulle hava utgått vid försäkring enligt nämnda lag."

Till skattefri ersättning enligt 1916 års lag torde jämväl höra sådan engångsersättning som under vissa förhållanden kan utgå i stället för livränta. Detta engångskapital är ju icke en livränta och bör alltså enligt 19 § vara skattefritt. Ersättningens skatterättsliga karaktär synes dock icke ha prövats i högsta instans.

Vad nu sagts om skattefrihet enligt 1916 års lag gäller i tillämpliga delar —d.v.s. framför allt dagersättning — ersättning enligt 1918 års förordning angående "en särskild för fiskare avsedd försäkring mot skada till följd av olycksfall." Vid yrkessjukdomar utgår ersättning efter 1916 års lag.

I 19 § kommunalskattelagen har numera uttryckligen omnämnts ersättning, som enligt lag eller särskild författning utgått till någon vid sjukdom eller olycksfall under militärtjänstgöring. Dagersättning enligt militärersättningsförordningen är alltså också skattefri.

Lagrummet fortsätter: "annan ersättning, vilken vid sjukdom, olycksfall eller arbetslöshet tillfallit någon på grund av försäkring, som icke tagits i samband med tjänst." Härmed åsyftas ersättning på grund av annan försäkring än enligt olycksfallsförsäkringslagen, t. ex. ansvarighetsförsäkring. Om någon på grund av dylik försäkring erhåller ersättning vid sjukdom eller olycksfall, är denna ersättning alltså skattefri, försåvitt det ej är fråga om livränta. På grund av ansvarighetsförsäkring torde kunna utgå t. ex. ersättning för sveda och värk eller för lyte eller men. Till skattefri ersättning enligt sistnämnda delen av 19 § kommunalskattelagen hör också ersätt-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-08 17:08:00

ning (utom livränta) på grund av privat sjuk- eller olycksfallsförsäkring.

Av författningstexten framgår slutligen, såsom redan påpekats, att livränta alltid är skattepliktig inkomst och att detta även gäller icke lagstadgad ersättning på grund av *försäkring, som tagits i samband med tjänst.* Enligt samtidigt företagen lagändring i 32 § kommunalskattelagen utgör sistnämnda ersättning en med pension likställd inkomst av tjänst. Premierna äro avdragsgilla och utfallande belopp beskattas helt, dock med undantag för ersättning som avser sjukvårds- eller läkarekostnader.

"Sjuklön" torde alltid ha ansetts skattepliktig och detsamma gäller alltjämt, med den viktiga modifikationen, att, om olycksfallsförsäkringslagen (eller enligt ovan likställd författning) är tillämplig, belopp som motsvarar dagersättning enligt nyssnämnda lag eller författning icke utgör skattepliktig inkomst. Endast det överskjutande beloppet är alltså skattepliktigt. Med sjuklön bör jämställas annan på grund av sjukdom eller olycksfall utgående ersättning för mistad arbetsförtjänst. Vid framläggandet av lagändringsförslaget år 1950 yttrade departementschefen (sid. 195 i prop. nr 93 år 1950): "Utgår ersättning vid olycksfall annorledes än på grund av försäkring och är icke fråga om ersättning enligt nyssnämnda förordning (åsyftar militärersättningsförordningen) eller på grund av självrisk enligt olycksfallsförsäkringslagen, är ersättningen skattepliktig. Sålunda utgör ersättning, som genom domstols avgörande tillerkännes skadad person, skattepliktig intäkt, i den mån ersättningen motsvarar mistad arbetsförtjänst."

De lagändringar, för vilka ovan redogjorts, ingå som ett led i en omfattande omdaning av beskattningsreglerna på försäkringsväsendets område, både i vad avser försäkringsföretag och försäkringstagare. Lagändringslagen trädde i kraft den 1 januari 1951. Enligt övergångsbestämmelserna skola *äldre* bestämmelser, såvitt angår *försäkringstagares* beskattning, tillämpas vid 1951 års taxering. *I övrigt* skola äldre bestämmelser gälla redan vid innevarande (1951) års taxering. Övergångsbestämmelsernas utformning har väckt kritik och vållat en del tveksamhet just beträffande tidpunkten för ikraftträdandet av ändringen i 19 § kommunalskattelagen, som ju åtminstone delvis icke handlar om försäkringstagare i vedertagen mening. Rikets taxeringsintendenter ha vid möte i februari 1951 enat sig om den tolkningen, att den nya lydelsen av ifrågavarande lagrum skulle tillämpas redan vid 1951 års taxering.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-08 17:08:00